

BVD - en kostsam sjukdom som går att bekämpa!

BVD står för Bovin Virus Diarré, vilket betyder virusdiarré hos nötkreatur. Sjukdomen är vanlig bland nötkreatur över hela världen. Under det senaste årtiondet har den allt mer uppmärksammats som en av de mest kostsamma sjukdomarna som en av de mest kostsamma sjukdomarna för lantbruksnäringen. Förlusterna i svenska mjölkbesättningar har skattats till mellan 40 och 50 miljoner kronor årligen (1995 års penningvärde). De uppstår framför allt genom fruktsamhetsstörningar och sänkt motståndskraft mot infektioner hos djuren.

I Sverige har vi haft ett frivilligt program för att kontrollera spridningen av BVD sedan 1993. Det innebär att vi, tillsammans med Norge, är först i världen med att bekämpa BVD.

Så här fungerar BVD-programmet!

Anslutning

BVD-programmet vänder sig till alla besättningar med mjölk- eller köttkor. Detta omfattar även kviguppfödare. Specialiserade slaktnötsbesättningar behöver inte anslutas till programmet eftersom sådana djur går direkt till slakt. Istället är förhoppningen att kalvförmedlingen ska kunna förse dessa producenter med BVD-fria djur i takt med att allt fler besättningar blir fria.

Förfrågan om anslutning görs hos din husdjursförening eller praktiserande veterinär.
Medlemskap i husdjursföreningen krävs inte för anslutning.

Observera att du inte är ansluten till BVD-programmet förrän du och din veterinär gemensamt undertecknat en anslutningsrapport.

Provtagning

Prover som tas i BVD-programmet undersöks på förekomst av

antikroppar mot BVD-virus. I ett godkänt prov finns inga, eller mycket lite, antikroppar mot viruset.

Det finns tre olika provmetoder som kan användas för att uppnå friförklaring i BVD-programmet;

- Tankmjölksprov - för mjölkbesättningar som inte haft BVD på många år.
- Samlingsprov av mjölk från 5-10 förstakalvare - för mjölk- och eventuellt kött-besättningar som inte haft BVD på några år.
- Individuella blodprover på 5-10 ungdjur äldre än 15 månader – de flesta köttbesättningar och de mjölkbesättningar som nyligen haft infektionen.

Antalet djur som provtas för samlingsprov respektive individprov beror på besättningens storlek.

Friförklaring

För att friförklaras i BVD-programmet ska två villkor vara uppfyllda;

- Besättningen ska kunna uppvisa två godkända prover tagna med någon av ovannämnda metoder två gånger med minst 7 och max 18 månaders intervall.
- Besättningen ska inte ha haft några osäkra djurkontakter under det år som föregick första programprovet.

Om det sistnämnda villkoret inte är uppfyllt tas ytterligare ett prov efter 7 månader. Om även detta prov är godkänt friförklaras besättningen. I samband med detta utfärdas ett friförklaringsbevis som undertecknas av ansvarig besättningsveterinär (som regel densamme som anslöt besättningen).

Fortlöpande kontroll

Efter friförklaring tas uppföljande prover med 12 månaders intervall. Det finns dock möjlighet att teckna provtagningsabonnemang (med valfritt intervall mellan 1-11 månader) för besättningar som säljer djur och besättningar i områden där smittan fortfarande är vanlig.

Smittskyddsregler

BVD-programmets regelverk syftar till att i första hand kontrollera de viktigaste smittvägarna som BVD-viruset utnyttjar, det vill säga direktkontakter med andra nötkreatur. Dessutom innehåller det regler för att kontrollera mindre betydelsefulla, men möjliga smittvägar. Nedanstående smittskyddsregler och smittskyddsrekommendationer ingår i regelverket.

Regler för icke infekterade besättningar

Direkta kontakter

- Besättningens djur ska inte ha någon kontakt med nötkreatur, får eller getter från icke friförklarade besättningar.
- Avsiktliga kontakter ska vara kontrollerade. Djuren ska antingen komma från friförklarade besättningar med aktuella (max 3 månader) godkända programprov, alternativt hållas i isoleringsutrymme där de provtas individuellt två gånger med minst 4 veckors mellanrum. Proven ska sedan analyseras avseende både antikroppar och virus. Djuren får inte lämna isoleringen innan resultaten av den andra provtagningen har erhållits och godkänts av veterinär.
- Ofrivilliga kontakter ska följas upp. Djur som varit på rymmen ska isoleras direkt och provtas efter cirka 3 veckor för att se om de smittats. Om de har smittats bör man låta dem stå kvar i isolering några veckor till.

Om den egna besättningen haft önskat besök av ett eller flera "främmande" djur finns det ett antal lösningar för att följa upp den ofrivilliga kontakten. Vilket alternativ som är bäst beror till största del på hur många av besättningens djur som varit i kontakt med "besökaren/besökarna". Kontakta din besättningsveterinär för rådgivning om en sådan situation uppstår!

Om grannbesättningarna inte är BVD-friförklarade rekommenderas dubbla staket mot angränsande beten, exempelvis med hjälp av en (extra) eltråd. Lika viktigt är det att skydda andra besättningsdjur om man själv har en besättning med misstänkt eller bekräftad infektion.

Indirekta kontakter

- Överlämning eller mottagning av djur till/från transportör bör ske ute på gårdsplanen, eller via särskilt in- och utlastningsutrymme. Smittrisker ligger dels i möjligheten att det finns kroniskt infekterade djur på transportfordonet, dels att transportören bär med sig virus på stövlar eller kläder.
- Ombyteskläder (stövlar, rockar) för besökare bör tillhandahållas. Man kan också ha desinfektionsbad för besökaren att kliva i innan han/hon går in i besättningen. Det förstnämnda alternativet är att föredra, eftersom desinfektionsbad snabbt förlorar sin effekt. Stövlar och rockar ska hållas rena.
- Vid iläggning av importerade embryon eller embryon från icke friförklarade svenska besättningar skall mottagaren provtas tidigast 4 veckor och senast 12 veckor efter iläggning för att kontrollera att djuret inte serokonverterat.
- Transportfordon och redskap (t ex verkstolar, ingivare o dyl) som utnyttjas av flera besättningar skall rengöras, desinficeras och torka innan de används på nästa gård.

Tilläggsregler för infekterade besättningar

Smittade besättningar ska saneras. Persistent infekterade djur, så kallade "kroniker", skall slaktas inom 2 månader och får ej släppas ut på bete. Besättningens djur ska inte ha kontakt med djur från andra besättningar för att undvika att dessa besättningar också smittas.

Inköp

Grundprincipen är att anslutna besättningar endast ska köpa djur från friförklarade besättningar. Inköpta djur ska åtföljas av ursprungsintyg utfärdat av veterinär. Detta intyg garanterar att djuret ifråga verkligen kommer från en besättning med gällande friförklaring.

Om en ansluten besättning väljer att köpa djur från en icke friförklarad besättning krävs att de inköpta djuren isoleras och provtas individuellt 2 gånger med minst 4 veckors mellanrum. Isoleringsutrymmet ska vara godkänt av veterinär. Djuren får inte lämna isoleringen innan resultaten av den andra provtagningen har erhållits och godkänts av veterinär.

OBS! Smittade besättningar bör om möjligt undvika att köpa djur under pågående sanering. Om det blir nödvändigt bör veterinär rådfrågas.

Försäljning

För att få sälja djur så som kommande från en friförklarad besättning krävs att senaste godkända prov *inte är äldre än 3 månader*. För djur som inte vistats tillsammans med den övriga besättningen kan individprov krävas före försäljning. Detta gäller till exempel om man säljer djur som hålls på en utgård eller på ett avskilt bete.

Det är säljarens ansvar att se till att ett aktuellt prov finns och att veterinär kontaktas för att skriva ursprungsintyg. På många håll finns det ett väl fungerande samarbete mellan husdjursförening, veterinär och livdjursförmedling, där förmedlaren sköter kontakten med berörda, beställer provtagning, ursprungsintyg och så vidare. Hör efter vad som gäller där du bor!

Sanering av infekterade besättningar - en vinst för alla!

I besättningar som är infekterade bör man genomföra en så kallad **sanering**. En sanering är **alltid** en god investering! Att ha sjukdomen i besättningen kostar betydligt mer än att bli av med den. I en situation där det är viktigare att minska förlusterna än att öka intäkterna är en BVD-sanering en självklart val. Dessutom innebär varje sanerad besättning en minskad risk att nya besättningar smittas, vilket skulle ge ytterligare förluster för svenskt lantbruk. På detta sätt återverkar ditt beslut som djurägare inte bara på dig själv, utan bland annat på dina grannbönder, de som du delar

avbytare med och de som får sina kalvar hämtade av samma transportör som du.

Saneringsproceduren går ut på att provta djuren i besättningen och leta efter kroniker. De kroniker som hittas slaktas. Det vanligaste är att man provtar alla djur över 10-12 veckors ålder vid ett tillfälle eller inom en kort tidsperiod. Man kan undanta djur som man vet har antikroppar sedan tidigare. Anledningen till att man inte provtar kalvar yngre än 10-12 veckor är att det dessförinnan kan vara svårt att hitta virus om kalven har råmjölksantikroppar.

Teoretiskt sett kan alla kor som var dräktiga **och** hade antikroppar vid provtagningen bära på ett kroniskt infekterat foster. Därför fortsätter saneringen genom att alla kalvar som föds under det kommande året provtas för att se om de bär på virus.

Om ett djur som **inte** ser ut som en typisk kroniker (ruggig, liten, sjuklig) visar sig vara bära på virus vid en provtagning så bör man ta om provet efter ett par veckor. Detta gör man för att utesluta att djuret är primärinfekterat. Ett primärinfekterat djur har bildat antikroppar vid omprovet medan en sann kroniker fortfarande bär på virus.

I ungefär 50% av fallen hittar man inte någon kroniker just vid det tillfälle då man provtar hela besättningen. Detta innebär inte att besättningen inte haft/har BVD-infektion. Den kroniker som smittade alla djuren kanske redan dött, slaktats eller sålts. Fler kroniker brukar som regel födas under det kommande året.

Det innebär inte heller att det var bortkastade pengar att provta alla dessa djur. Tvärtom kan det avsevärt förkorta saneringstiden och i vissa fall kan man till och med **förhindra** att sjukdomen bryter ut på allvar.

Som regel brukar det ta mellan 1 och 2 år att sanera en besättning. Efter sanering måste besättningen återigen kunna uppvisa två godkända programprov med minst 7 månaders intervall innan friförklaring kan ske.